

بازار بزرگ؛ همچنان پرخطر و پرحادثه

ملکی همچنین به نوع حوادث آتش نشانی از زمان شکل گیری این سازمان تا امروز گریزی می زند و از تغییر آتش در یک قرن گذشته می گوید: «چنان که از نامش پیداست، آتش نشانی ابتدا به عنوان اداره اطفائیه حریق بوده است. یعنی عمده فعالیتش به حوزه مهار آتش مربوط می شده است. اما به مرور زمان چون تهران چاه زیاد داشت تقریباً دومین و سومین حادثه سقوط در چاه بود که برای رفع این مشکل مقنی استخدام کردند. بعدها که خودرو وارد تهران شد، به مرور دایره فعالیت های آتش نشانی گسترش پیدا کرد و فعالیت های این مجموعه هم گسترده تر شد. هر چه تجهیزات زندگی به روز تر شد و ابزار بیشتری مورد استفاده قرار گرفت، به ویژه در حوزه لوازم الکترونیکی بروز حوادث بیشتر شد؛ مانند چرخ گوشت، اتو، آسانسور، همچنین حوادثی مانند افتادن در چاه، پشت در ماندن، نجات حیوانات و... از جمله حوادث آتش نشانی محسوب می شوند، اما در این حوزه، همچنان حریق حرف اول را در حوادث می زند.»

ریخته، به چوب رسیده و هر لحظه امکان ریزش آن وجود دارد یا سیم کشی های رها شده ای که قدمت ۸۰ و ۹۰ ساله دارند و در اثر برودت هوا پوسیده اند و هر لحظه امکان ایجاد اتصالی و بروز آتش سوزی دارند. در مجموع، در مناطق مرکزی و محله های قدیمی تهران به دلیل فرسودگی بناها و ساختار شهری، امکان وقوع آتش سوزی بیشتر است. برای مثال، چون در این محدوده اغلب در فصل های سرد سال از سوخت های فسیلی استفاده می شود حوادث بیشتری رخ می دهد.»

البته ناگفته نماند که نوع حادثه در مناطق و محله های جدید تهران کمی متفاوت تر از محدوده مرکز و قدیمی آن است. ملکی در این باره می گوید: «مناطق جدید تهران مانند ۵ یا ۲۲ که نوساز ترند، اغلب در آنها بلندمرتبه سازی و برج سازی انجام شده و کمتر از سوخت فسیلی استفاده می کنند. اغلب آتش سوزی ها در این ساختمان ها در موتورخانه رخ می دهد و محبوس شدن در آسانسور و مواردی از این دست را داریم.»

■ موضوع: یکی از حادثه خیزترین محله های تهران
■ موقعیت: بازار و بافت های فرسوده مرکزی شهر

بازار تهران یکی از حادثه خیزترین بخش های تهران در سوانح غیرطبیعی مثل آتش سوزی و حواشی آن است. به گفته جلال ملکی، سخنگوی آتش نشانی تهران، حوادث تهران اطلس جغرافیایی مشخصی ندارد و تابع بعضی از شرایط زمانی است که در یک محدوده کم و زیاد می شود. اما در مجموع به دلیل وجود بافت فرسوده و رعایت نکردن نکات ایمنی، بازار تهران همیشه برای وقوع آتش سوزی مستعد است. او در ادامه توضیح می دهد: «بازار تهران تقریباً ۸۰ سال قبل مسکونی بود و فقط بخش کوچکی از آن بازار بود. در واقع امروز تهران قدیم همان بازار تهران است؛ اما به مرور زمان بازار تهران بزرگ شد و انبار و کارگاه ها جای خانه های مسکونی را گرفتند. بسیاری از املاک، کارگاه ها و حجره ها مقاومت و ایمنی لازم را ندارند. هنوز هم در بازار تهران جاهایی داریم که بالکن چوبی و خشتی و گلی دارند که همه خشت و گلش

بشکه های آب روی دوش مأموران سوزافیه

■ موضوع: نخستین مأموران مهار حریق
■ موقعیت: میدان امام خمینی (سپه قدیم)

در دوره ناصری که نقاط مختلف تهران بنا به دلایلی نامعلوم طعمه حریق می شد، کنت مونت دوفو، نخستین رئیس پلیس پایتخت، از طرف دربار مأموریت پیدا کرد تا سلسله گزارش هایی درباره محل و علت آتش سوزی های سریالی در تهران تهیه کند.

نصرت الله حدادی، تهران پزوه، گزارش مهمی را که رئیس پلیس وقت تهران به دربار ارائه داد، نوعی رمزگشایی از هویت مأموران اطفای حریق در تهران قدیم می داد. او در این باره می گوید: «کنت مونت دوفو در بخشی از گزارش هایش که جزو منابع مکتوب تاریخی به شمار می رود به وقوع آتش سوزی های کوچک تهران اشاره کرده و از مأموران پلیس سوزافیه به عنوان متولیان اصلی مهار حریق نام برده است. آنطور که از گزارش های کنت مونت دوفو برداشت شده، مأموران سوزافیه که در ساختمان نظمیته واقع در میدان سپه قدیم مستقر بودند، هنگام وقوع آتش سوزی به خط می شدند و با امکانات بدوی آتش را خاموش می کردند.»

مأموران پلیس سوزافیه بعد از تأسیس اداره اطفائیه و ایجاد نخستین ایستگاه آتش نشانی پایتخت با امکاناتی محدود کارشان را شروع کردند. حدادی می گوید: «پلیس نظمیته برای اوقات بیکاری این مأموران هم کار تراشیده بود. در دوره پهلوی اول که تعداد آتش سوزی ها در تهران کم شد، مأموران سوزافیه موظف بودند با «دلو»هایی که دور گردن می انداختند از نهرهای دو طرف خیابان های اصلی آب بردارند و روی خاک خیابان ها بپاشند تا بر اثر عبور درشکه و کالسکه خاک به پا نشود. دستور رضاشاه به پلیس نظمیته این بود که مأموران مهار آتش در اوقات بیکاری خیابان های تهران را آب پاشی کنند.»

سیل تجریش؛ بهانه تجهیز مجدد آتش نشانی

هوایی دشمن در برخی میدان ها مستقر بودند، خبر می دادیم که هلی کوپتر خودی است تا به ما شلیک نکنند. درست در این لحظه حساس متوجه شدم که بی سیم من ایراد دارد و کار نمی کند. در آن شرایط به زحمت و از طریق دیگری به پرسنل ضدهوایی اعلام وضعیت انجام گرفت و بعد هم من از موقعیت استفاده کردم و اطلاع دادم که امکانات آتش نشانی به روز و کامل نیست. نخست وزیر وقت دستور داد فردا به دفترش بروم. با گفت و گو و اعلام کمبود وسایل ایمنی و تجهیزات، هماهنگی به عمل آمد و برای گرفتن تجهیزات آتش نشانی ۳ میلیون مارک پول از بانک مرکزی دریافت کردیم و برای خرید به آلمان رفتیم. بعد از خرید تجهیزات الکترونیکی و استقرار آن در ایستگاه های آتش نشانی، پس از سال ها، ایستگاه ها مدرن و مجهز شدند تا در صورت بروز مشکل برای شهروندان تهرانی، عملیات ها با سرعت و سهولت بیشتری انجام گیرد.»

سازمان آتش نشانی بودم، دستور داد که گزارشی از این واقعه تهیه شود. به همراه نخست وزیر وقت با هلی کوپتر عازم منطقه شدیم. ترسیده به آسمان میدان ونک باید با بی سیم به ضدهوایی آماده شلیک که در آن دوران برای دفاع از شهر در مقابل حمله های

■ موضوع: خرید تجهیزات مدرن آتش نشانی
■ موقعیت: همه ایستگاه های آتش نشانی پایتخت

روز چهارم مرداد ۱۳۶۶ سیل ویرانگری در شمیران و مناطق شمالی تهران به راه افتاد که باعث تخریب تعداد قابل توجهی از مناطق مسکونی شد و عده زیادی از افراد حاضر در معابر منطقه بر اثر جریان شدید و گل آلود سیل جان خود را از دست دادند. این سیل که در ابعاد بسیار بزرگ اتفاق افتاد با موضوع دیگری همزمان شد و منجر به اتفاق مبارکی در حوزه نجات جان و مال شهروندان در آتش نشانی شد.

مرتضی خلیل پیمان، از مدیران سابق اداره آتش نشانی و از پیشکسوتان این حرفه، درباره اتفاقات آن روز توضیح می دهد: «سال ۱۳۶۶ زمانی که حادثه تلخ سیل بزرگ تجریش اتفاق افتاد، وزیر کشور به شهردار و من که مسئولیت بازرسی در شهرداری را داشتم و همزمان مدیر

